

Rotterdam-Zuid Scholenroute

Fietstocht (ca. 2 uur)

Open
Monumenten
Dag Rotterdam
omdrotterdam.nl

Rotterdam-Zuid Scholenroute

Laat je verrassen door het vele groen én de vele bijzondere schoolgebouwen van Rotterdam-Zuid! Door de snelle groei van Rotterdam-Zuid werden er in de eerste helft van de vorige eeuw veel scholen gebouwd, een flink aantal ontworpen door stadsarchitect Ad van der Steur. Deze scholen werden op prominente plekken gebouwd: een school mocht gezien worden! In tegenstelling tot de bestaande scholen in noord, die vaak waren verstopt op binnenterreinen. Let op: Verspreid op de routekaart zie je verschillende blauwe bolletjes: dit zijn scholen waar je zelf nog langs kunt fietsen.

De scholen van Ad van der Steur (1893 - 1953)

Architect Ad van der Steur werkte vanaf 1924 bij de Gemeentewerken Rotterdam als Stadsbouwmeester. In deze periode ontwierp hij veel scholen en vooral in Rotterdam-Zuid, zoals de Johan van Oldenbarnevelt HBS (1925), Scholencomplex 'Frankendaal' (1930) en Beukendaal 191 (1930) en scholen in de Kastanjedaal, Elzendaal, Polderstraat, Landmandstraat en Zegenstraat. Gemeenschappelijke kenmerken zijn het gebruik van baksteen, de solide houten raampartijen, de zadeldaken en de bijzonder vormgegeven ingangspartijen met vaak spitse torens.

Andere Rotterdamse gebouwen van zijn hand zijn o.a.:

GEB-gebouw Rotterdam (1931), Museum Boijmans Van Beuningen (1935), het Erasmiaans Gymnasium (1937), Hoofdbureau van de politie aan het Haagseveer (1938), het Zuiderziekenhuis (1939), de ventilatiegebouwen van de Maastunnel (1940), het Oogziekenhuis (1942).

Start:

Maastunnel (noordzijde)

1. Maastunnel (1942)

Op 14 februari 1942 wordt de Maastunnel vanwege WOII in stilte geopend. Het is de allereerste afgezonken tunnel van Nederland en verbindt de oevers van de Nieuwe Maas met elkaar. Aan de bouw gingen al voor 1900 vele discussies vooraf. Iedereen was het erover eens dat een nieuwe oeververbinding noodzaak was vanwege de vele files voor de Willemsbrug en de Koninginnebrug, maar werd het een brug of een tunnel? De bouw van een nieuwe tunnel startte in 1937.

De tunnel bestaat uit vier buizen: twee voor auto's, een voor fietsers en een voor voetgangers. Bovengronds is de tunnel te herkennen aan de karakteristieke ventilatiegebouwen (ook door Van der Steur ontworpen) op de beide oevers. Na 75 jaar intensief gebruik wordt de Maastunnel tussen 2017 en 2020 grondig gerenoveerd. Op 5 oktober 2019 werd de tunnel feestelijk heropend én onthuld als Rijksmonument. Tot eind 2020 wordt nog aan de renovatie van de voetgangerstunnel gewerkt.

Je staat voor het Ventilatiegebouw aan de noordzijde van de Maastunnel. Neem de lift naar beneden, fiets de tunnel door en ga aan het einde met de lift weer naar boven. Buiten sta je aan het Charloisse Hoofd. Fiets rechts om het grasveld heen richting de weg die voor je ligt: dit is de Doklaan. Zodra voormalig café Iskender rechts naast je is, steek je vanaf de Doklaan schuin naar rechts over, naar de Grondherendijk. Ga aan het einde van de dijk direct naar links, ter hoogte van de lantaarn en peperbus (reclamezuil). Je passeert aan je linkerhand een mooi mozaïek met de treffende tekst: "Wie het verleden vergeet, verliest de toekomst." Je fietst nu de Charloisse Kerksingel op, waar de Oude Kerk staat.

2. Oude Kerk Charlois (1467)

De Oude Kerk in Charlois staat er sinds 1467 en is gewijd aan de heilige Clemens. De kerk raakte in de 18e eeuw in verval. Na een grondige verbouwing werd in 1868 de vernieuwde Oude Kerk heropend. In 2006-2007 is de kerk heringericht en daarmee klaargestoomd voor de toekomst.

"De Rotterdamse religieuze gebouwen vertellen ons een cultuurhistorisch verhaal"

Voor Floor Vierenhalm is de Oude Kerk in Charlois net wat specialer.

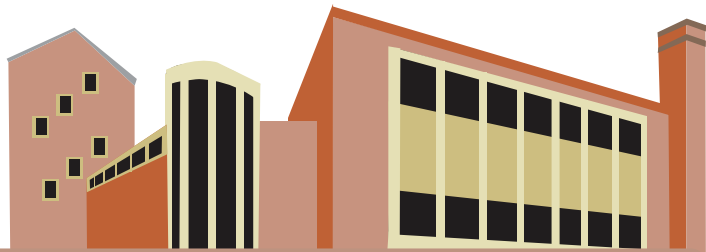
Lees Floors verhaal via omdrotterdam.nl/floor/

Zet je fiets neer, loop een rondje rondom de kerk en ga ter hoogte van nummer 30 het steegje in om een blik te werpen op Japans cultureel centrum Shofukan, gevestigd in een oud schoolgebouw. Wandel weer terug naar je fiets. Ga de Gouwstraat in (de straat aan de rechterkant van Shofukan). Sla aan het einde rechtsaf de Katendrechtse Lagedijk op. Sla daarna rechtsaf de Boergoensestraat in en vervolg deze weg op de Boergoensevliet. Op de kruising met de Van Blommesteinweg en Arendsweg sla je linksaf, de Arendsweg op. Op de eerstvolgende kruising, met de Talingstraat en het Nachtegaalplein, stap je af. Links zie je schoolgebouw van Van der Steur aan de Zegenstraat. Ga de eerste zijstraat linksaf en fiets om het Nachtegaalplein heen, waar het schoolgebouw van OSG Hugo de Groot staat.

3. OSG Hugo de Groot (1955)

Dit typisch naoorlogse gebouw met zijn kenmerkende schokbetonnen decoraties, werd tussen 1948 en 1955 gebouwd naar ontwerp van gemeentearchitect Leo Voskuyl. Hij koos voor één hoog bouwvolume en plaatste deze zoveel mogelijk aan de rand van het plein, zodat er veel ruimte overbleef voor groen.

In de naastgelegen Landmanstraat en Zegenstraat zijn scholen van Van der Steur te zien.

“Ik was bang toen ik hier kwam, maar de docenten hebben ons erg goed geholpen”

Eva en Jananie leerden elkaar én Nederlands in de Internationale Schakelklas van OSG Hugo de Groot. Ze sloten deze periode succesvol af met een picknick in de tuin van hun monumentale school, waar architect Voskuyl in 1948 bewust ruimte voor reserveerde in zijn ontwerp.

Lees hun verhaal via omdrotterdam.nl/eva

Fiets, na je rondje om het Nachtegaalplein heen, terug naar de Boergoensevliet. Vervolg je weg. Fiets deze straat uit tot je tegen de Kromme Zandweg aan fietst. Ga deze links in. Links van je staat Molen de Zandweg en aan het einde rechts staat Landhuis de Oliphant.

4. Molen de Zandweg (1723)

Op de gevelsteen boven de dubbele deuren is te zien dat deze molen werd gebouwd in 1723. De Zandweg is een ronde stenen stellingmolen met rechte romp (bovenkruier). Toen de molen in verval raakte, werd deze in 1959 door de gemeente Rotterdam gekocht en gerestaureerd. De molen draait nu nog wekelijks en maalt dan graan tot meel voor brood, cake en koekjes én zorgt voor een zeldzaam landelijke sfeer in stedelijk Rotterdam.

5. Landhuis de Oliphant (1591)

Cornelis van Coolwijk - hij zou zijn rijkdom danken aan de lucratieve ivoorhandel - gaf in 1591 de opdracht Landhuis De Oliphant te bouwen in de nieuw bedijkte polder bij de Nieuwe Sluis op het eiland Voorne. De statige boerderij heeft daarna verschillende vooraanstaande eigenaren gekend. Toch werd het voortbestaan van dit monument meerdere malen bedreigd, door WOII, de Watersnoodramp in 1953 en de industrialisatie op Rozenburg. Sloop werd steeds voorkomen en in handen van notaris Korteweg onderging het landhuis in 1929 een grootse restauratie. In 1975 werd het pand gered door het in zijn geheel te verplaatsen naar Charlois, waar het nu staat. De Oliphant is een van de weinige nog bestaande kasteelachtige hoeven uit de 16e eeuw.

Na de Oliphant steek je rechtdoor de Dorpsweg over. Fiets verder op de Kromme Zandweg en ga aan het einde over een bruggetje en direct naar links het Pendrechtpad op. Je fietst nu het Zuiderpark in.

Ga meteen weer rechts en fiets door, met het water aan je rechterzijde. Fiets tot het punt dat je onder de metrobaan door gaat en je de Zuiderparkweg oversteekt. Ga rechtdoor, het Zuiderparkpad op. Rechts van je ligt een volkstuintencomplex, links zie je Rotterdam Ahoy. Het pad buigt naar rechts. Ga na het tweede bruggetje links en direct weer een brug over. Fiets het pad dat voor je ligt uit, met de kanovijver aan je rechterzijde. Fiets door, ook over de Zuiderparkpromenade-Oost, en ga daarna de (hoge, steile) brug over de Vaanweg over. Blijf het pad volgen tot de kruising met de Dordtsestraatweg en sla die rechtsaf op. Bij de kruising met de Vinkenbaan ga je linksaf, de Groene Hilledijk op. Links zie je het Zuiderziekenhuis.

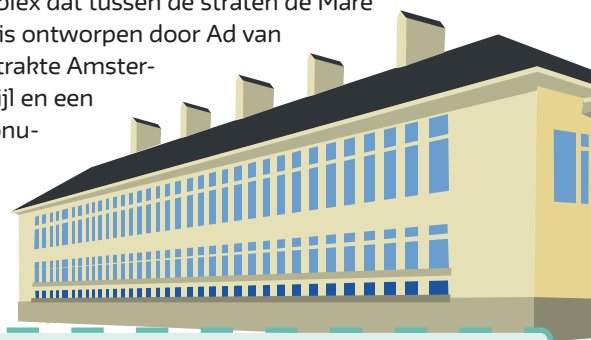
6. Zuiderziekenhuis / Zuider Gymnasium (1939)

Rotterdam-Zuid ontwikkelde zich razendsnel aan het einde van de 19e eeuw. De gemeente gaf daarom in 1929 opdracht voor de bouw van een nieuw ziekenhuis aan de Groene Hilledijk. Het werd ontworpen door Van der Steur en in 1939 geopend. WOII stelde het gebouw op de proef: in 1941 werd het getroffen door brandbommen. Na een fusie verhuisde het ziekenhuis in 2011 naar een nieuw pand. Bijna was ‘het Zuider’ daarna zomaar verdwenen, maar dankzij verschillende partijen werd het monument gered van de sloopkugel. Nu wordt het terrein een plek om te wonen, te leren en te werken. Zodra het pand gereed is, trekt het Zuider Gymnasium in het monumentale poortgebouw.

Tegenover het Zuiderziekenhuis ga je rechtsaf naar beneden, de Groene Zoom op. De eerste zijstraat rechts is Grift: fiets deze uit tot Reineveld en ga linksaf. Aan het einde weer links, de Enk op. Links zie je een scholencomplex.

7. Scholencomplex Grift Mare / OBS De Mare (ca. 1925)

Het scholencomplex dat tussen de straten de Mare en de Grift staat is ontworpen door Ad van der Steur in Verstrakte Amsterdamse School stijl en een gemeentelijk monument.

Fiets om het gebouw heen en via Enk de straat Meiland in. Aan het einde sla je rechtsaf naar de Groene Zoom. Na het water ga je de vijfde links, naar Berkendaal. Je slaat rechtsaf en weer rechtsaf en bent nu op Frankendaal. Vervolg deze weg tot je links school en opslaggebouw Frankendaal ziet.

8. Frankendaal (1927)

Scholencomplex Frankendaal staat op de driehoek Beukenlaan, Frankendaal en Lange Welle en is ontworpen door Ad van der Steur. Het gebouw, met zijn witgepleisterde gevels, glooiende daken en reeksen vierkante vensters, is gebouwd aan de rand van tuindorp Vreewijk. Sinds 2002 heeft het de status van Rijksmonument.

Fiets Frankendaal af en sla linksaf de West-Varkenoordseweg op (niet de grote Colosseumweg!) Fiets deze uit. Ga aan het einde met de bocht mee naar links. Je ziet hier school De Horizon. Fiets er omheen en ga rechts de Lindendaal in. Aan het einde van de Lindendaal ga je naar links, de Elzendaal in. Aan het einde hiervan ga je naar rechts, naar de Clingendaal. Die fiets je door tot je de Dalweg ziet, sla hier rechtsaf. De Dalweg gaat over in de Breeweg, ga hier meteen onder het viaduct door en linksaf. Fiets de Breeweg uit, parallel aan het viaduct. Blijf de Breeweg volgen tot aan de verkeerslichten van de kruising Breeplein/Randweg. Ga rechtsaf de Randweg op, de straat met de singel aan je linkerhand. Hier staat de Breepleinkerkerk.

Breepleinkerkerk (1931)

De gereformeerde Breepleinkerkerk werd in 1931 gebouwd en gedurende de meidagen van 1940 gebruikt als geïmproviseerd hospitaal. Dit omdat het Zuiderziekenhuis te dicht bij de frontlinie van de gevechten om vliegveld Waalhaven lag. Op de wand van de kerk zijn nog steeds de letters 'HOSPITAAL' te bespeuren. Het oorlogsverleden van deze kerk is bijzonder. Burgemeester Ahmed Aboutaleb onthulde om die reden in 2011 een plaquette en schreef er een essay over.

Meer over de gebeurtenissen uit WOII lees je op orgelzolders.nl

Fiets de Randweg verder af, tot je de KFC links ziet. Hier ga je rechtdoor en steek je de Beijerlandse laan over, de Hillevliet op. Op nummer 139 zie je het pand van het Leger des Heils.

Leger des Heils (1929)

Dit kerkgebouw werd ontworpen in lijn met de architectuuropvattingen van De Stijl, zoals de gebouwen van De Kiefhoek waar de kerk onderdeel van is. Het stond al een lange tijd leeg toen het in 1990 werd aangekocht door het Leger des Heils. Na een renovatie werd het gebouw in 1994 in gebruik genomen, tot op heden.

Volg de vliet van de Hillevliet. Deze weg gaat over in de Slaghekstraat. Aan het eind van deze straat kom je op de rotonde van de Putselaan. Links zie je een schoolgebouw en erachter liggen ook diverse scholen. Steek de rotonde over, sla linksaf en ga rechts de Pretoria laan in. Rechts van je ligt het Afrikaanderplein. Links van je, aan de Pretoria laan 141, ligt het Het Gemaal Op Zuid. Rechts van het plein ligt de Botanische Tuin met bijbehorende tuinmanswoning en de voormalige HBS Van Oldenbarnevelt (nu Kocatepe Moskee). Stap af, loop over het plein en bezoek de tuin.

Het Gemaal Op Zuid (1899)

Het Gemaal werd in 1899 als rioolgemaal gebouwd. In 1926 transformeerde het stoomgemaal een gemaal met elektrisch aangedreven pompen. Nadat deze functie werd overgenomen door een moderne installatie, werd het pand verbouwd tot restaurant en expositieruimte. Sinds 2010 komt hier de Wijkkeuken van Zuid op stoom en aansluitend werd het een belangrijke plek voor kunst, cultuur en verbinding voor en door de wijk, opgericht door de Afrikaanderwijk Coöperatie.

9. HBS Van Oldenbarnevelt & Botanische Tuin Afrikaanderwijk (1925)

De eerste school die zijn intrek nam in dit pand van Van der Steur, was de 'Derde Hoogere Burgerschool aan de Linker Maasoever' (1920-1951). De naam veranderde in 1951 in HBS Van Oldenbarnevelt. De school vormt de monumentale afsluiting van het Afrikaanderplein en is met een tuinmanswoning verbonden aan de Botanische Tuin Afrikaanderwijk. Deze drie elementen zijn rijksmonumenten. Sinds 1996 is het pand onderdeel van een Turks Cultureel Centrum en biedt het een thuis aan de Kocatepe Moskee.

Fiets de Pretoria laan uit. Voor je zie je het water van de Maashaven. Links van je metrostation Maashaven, rechts metrostation Rijnhaven. De route eindigt hier.

Hoe nu?

Rechtsaf fiets je richting de Erasmusbrug, richting centrum.

Rechtdoor fiets je Katendrecht in.

Tip: voormalig cruiseschip ss Rotterdam, koffie bij Kopi Soesoe, Theater Walhalla en eten bij Fenix Food Factory.

Of je fietst terug naar waar je begonnen bent via de Putselaan, met het water van de Maashaven aan je rechterzijde.